

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ при МОН УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені Г.С. СКОВОРОДИ
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ ХНПУ
імені Г. С. СКОВОРОДИ

НАУКА ТА ОСВІТА В ДОСЛІДЖЕННЯХ МОЛОДИХ УЧЕНИХ

Матеріали

II Всеукраїнської науково-практичної
конференції для студентів, аспірантів, докторантів,
молодих учених

13 травня 2021 року

Харків 2021

Головний редактор:

Бойчук Ю. Д. – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Редакційна колегія:

Бережна С. В. – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Башкір О. І. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, голова ради молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Боярська-Хоменко А. В. – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри освітології та інноваційної педагогіки, заступник голови ради молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Жерновникова О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри математики, член ради молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Коробкіна О. Г. – директор наукової бібліотеки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Божко О. О. – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, член ради молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Макітренко К. О. – здобувач першого рівня вищої освіти факультету іноземної філології, голова студентського наукового товариства Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 5 від 11 травня 2021 року)*

Наука та освіта в дослідженнях молодих учених [Електронне видання] : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. для студ., аспірантів, докторантів, молод. учених, Харків, 13 трав. 2021 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред) та ін.]. – Харків, 2021. – 177 с.

У збірнику відображено тези Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів, аспірантів, докторантів, молодих учених «Наука та освіта в дослідженнях молодих учених», що проходила на базі Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди з нагоди Дня науки. Він містить результати теоретичних та емпіричних досліджень молодих учених України в умовах сучасних викликів.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЯКІСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

К.В. Шейко

здобувач освіти

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди
м. Харків

Підґрунтям для формування мислячого суспільства є система якісних знань. Сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей складають поняття вища освіта, що в свою чергу є основою для розвитку правової, соціально орієнтованої держави.

Для того щоб крокувати в ногу із рівнем освіти, що закріплений у світовій практиці, органи законодавчої влади мають проводити реформування української освіти, зокрема вищої.

Як наслідок переходу до ринкової економіки, переформатуванням основних соціально-економічних інститутів, розвитку держави в напрямі забезпечення добробуту і протидії «зубожінню» населення останні декілька років проводиться активне обговорення та реформування положень Закону України «Про вищу освіту».

До Закону України «Про вищу освіту» були внесені зміни та доповнення, зокрема таке поняття, як академічна доброчесність - сукупність етичних принципів, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Передусім це пов'язано з низьким рівнем довіри до результатів навчання, зокрема й творчих наукових досягнень як здобувачів, так і професорсько-викладацького складу ЗВО [1.]

Як зазначає Н.Г. Маслова, не менш актуальним поняттям, що нерозривно пов'язане з академічною доброчесністю є «академічна відповідальність». Характеристику якої вона надає у своїй статті. Зокрема, суб'єктами академічної відповідальності є всі члени академічної спільноти й академічні інституції (університети та інші соціальні установи, що здійснюють освітньо-наукову діяльність), а її об'єктом – академічна (науково-педагогічна) діяльність. Предметом такої відповідальності може бути діяльність, що тим чи іншим чином пов'язана з освітою, наукою. До такої можливо віднести викладацьку, дослідницьку, фінансову, адміністративну діяльність тощо. З огляду на це виділяються два види академічної відповідальності – зовнішня та внутрішня. Зовнішня академічна відповідальність отримує свій прояв у більш широкому розумінні. Тобто реалізації проявляється у взаємодії певного суб'єкта з його соціальним оточенням та відображає здатність задовольняти потреби зацікавлених сторін, тобто суспільства, держави, ринку праці тощо. Внутрішня відповідальність зосереджується на локальному рівні й зачіпає діяльність здобувачів освіти, викладачів, адміністрації з різних сторін. В такому випадку доцільніше казати про так звану позитивну відповідальність, тобто про

належне, сумлінне ставлення до виконання своїх академічних обов'язків, що ґрунтується на високому рівні правосвідомості й розумінні високого покликання освітян і науковців [3, с. 72].

Вище наведені роз'яснення щодо наявності й характеристики академічної відповідальності базуються на положенням Закону України «Про освіту», а саме пунктом 5 статті 42 яка визначає, що за порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: відмова у присудженні ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєнні вченого звання; позбавлення присудженого ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєного вченого звання; відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії; позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

«Види академічних стягнень», що стосуються суб'єкта, який посідає центральне місце в цих правовідносинах – здобувача, регламентуються пунктом 6 статті 42 Закону України «Про освіту». Відтак за порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності як повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання [2].

Користуючись положеннями чинного законодавства можливо визначити, що згадані «стягнення» застосовуються до осіб, що допустили академічний плагіат; самоплагіат; фабрикацію; фальсифікацію; списування тощо.

Академічна доброчесність, з одного боку, є складною міждисциплінарною категорією, яка поєднує в собі етичні норми й правила поведінки людини в освітньо-науковому середовищі та механізми й інструменти, за допомогою яких останні реалізуються на практиці. З іншого – існує цілий комплекс чинників, передусім морально-культурних, інституційних, освітньо-виховних, які впливають ззовні чи зсередини на університет, визначаючи його спроможність і прагнення протидіяти академічній нечесності. У будь-якому разі запровадження нового виду відповідальності зумовлене трансформацією всієї системи освіти й науки, оскільки переформатування цілої низки норм, правил, устроїв потребує значних ресурсів, часу та навіть волі й мужності окремих осіб для свого утвердження, в жодному випадку не може з'явитись одномоментно чи випадково без використання інструментів «академічного примусу» [4, с. 194].

Отже, академічна доброчесність являється провідною складовою вищої освіти. На жаль, львина частка освітян ще не до кінця підтримують, розуміють важливість цього елементу через ті чи інші причини. Слідуючи законам логіки, слід боротися та протидіяти поширенню причин, що можуть створювати сприятливі умови для процвітання нечесності в академічному середовищі, а не лише її симптомів та окремих проявів.

На мою думку, недопустимо обмежуватися боротьбою з академічною нечесністю лише в окремих її проявах, бо це призводить лише до тимчасових гучних кампаній. Доцільною є розбудова загальнодержавної системи збирання статистичних даних щодо виявлених випадків академічної нечесності в університетах та оприлюднення на їх основі щорічних звітів.

Відповідно й локальний рівень потребує змін. Зокрема, розроблення й імплементація вищими навчальними закладами спеціальних інституційних заходів у межах політики запобігання плагіату та боротьби з ним. Це можуть бути кодекси честі студентів, етичні кодекси викладачів, положення про запобігання плагіату і списуванню тощо.

Безумовно, академічна доброчесність не виникає з повітря. За цими проявами криються корупційні дії. Тому до поки людина, яка керується нормами академічної доброчесності й має належну професійну підготовку, не буде впевнена в тому, що вона завжди знайде можливість для своєї повноцінної реалізації у вищій школі, а не буде залежати від волі тих, для кого вища школа є лише бізнес-проектом, будь-які кампанії проти академічної нечесності будуть марними.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради (УРСР). 1991. № 1060-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

3. Маслова Н.Г. Академічна свобода та академічна відповідальність. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2017. Випуск 43. Том 1. С. 72–76.

4. Тицька Я. О. Академічна доброчесність як елемент системи забезпечення якості освіти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2018. Вип. 34

ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Н.М. Яригіна

здобувач третього рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків

Формування свідомого дотримання академічної доброчесності серед всіх учасників освітнього процесу є одним з найважливіших чинників розвитку науки та показником якості освіти. З приєднанням України до Болонського процесу та з формуванням єдиного освітнього простору, питання дотримання академічної доброчесності набуває все більшої актуальності. Проблема академічної недоброчесності привернула увагу великої кількості дослідників. У роботі О.В. Чумак висвітлюється теоретичні положення академічної доброчесності в освітній сфері та прояви її змісту у закладах вищої освіти. Також, І. Варавою були проаналізовані можливі причини порушень академічної

Шейко К. В.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЯКІСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ	161
Яригіна Н.М.	
ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	163
СЕКЦІЯ 5 Роль молодого вченого в становленні корпоративної культури наукової спільноти.....	165
Багнюк Н.А.	
МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ КАР'ЄРИ МОЛОДОГО ДОСЛІДНИКА	165
Завулічна І. І.	
БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ ЯК РЕГЕНЕРАЦІЯ СУЧАСНОСТІ	167
Чистяк Д. О.	
РАННІЙ ФІЛОЛОГІЧНИЙ ДОРОБОК ІВАНА ФРАНКА ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ	169